Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 241 (10.918).

Львів, субота 30. жовтня 1926.

Pocztowa opłata kaniaceno ryczałtem.

Рік XL(V.

# ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10. II пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Голї Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голандії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 151 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

## „Коронація Пілсудського недалека".

### Сензаційні інформації „Таймсу". — Перед соймовою сесією. — Зміни в адміністрації.

*Варшава, 28. жовтня 1926.*

Кореспондент „Курєра Варшавского" повідомляє з Парижа, що вчора й сьогодні ріжні французькі щоденники подавали за англійською пресою, головнож на основі кореспонденцій варшавського кореспондента „Таймсу" і „Дейлі Мейл", що нібито на довірочних зборах у Несвєжу, в яких брало участь понад 100 осіб, дискутовано справу коронації марш. Пілсудського на короля Польщі. Ця вістка викликала у французькій опінії величезну сензацію. В лівих колах вона спричинила значну констернацію.

При тому слід звернути увагу на ще один знаменний факт. Ось виленське монархістичне „Слово", якого редактор Мацкевич був теж на нараді в Несвєжу, помістило сьогодні рисунок, що представляє короля Станислава Августа біля марш. Пілсудського, а над ними польську корону і напис: J. P. — S. A. R. Поміщення цього образка в органі, який ілюстрацій взагалі не містить, викликало в польських колах зрозумілу сензацію.

Маршалок сойму дістав відпис декрету президента Мосціцького, яким соймова сесія скликається на суботу, год. 5 попол. Одинокою точкою денного порядку є експозе уряду, що його виголосить мін. скарбу Чехович.

В соймі вже від сьогодні рух. Приїхало богато послів і голов клюбів. Щодо праці сойму, то в першій мірі будуть переведені перевибори президій ріжних комісій, а це тому, що в міжчасі зайшли ріжні зміни в чисельности поодиноких клюбів. Наслідком того деякі важні комісії мають головами послів, які є тепер членами дрібних клюбів і це мусить бути тепер змінене.

Слід також зазначити, що по всякій правдоподібности на першому засіданні буде внесена інтерпеляція в справі зїзду в Несвєжу й участи в ньому марш. Пілсудського.

В кругах, близьких до уряду, оповідають, що в найближчому часі уряд переведе зміни на ріжних становищах в нижчій адміністрації, передовсім на становищах старостів. Скільки в тих поголосках правди, не знати.

## Словацька мова урядова на Словаччині.

*Прага, 28. жовтня 1926.*

„Народні Освобождені" повідомляє: Словацька автономічна преса підкреслює значіння ухвали Ради міністрів, на основі якої в Словаччині мають ввести як урядову словацьку мову. Це важний крок вперед до здійснення автономічної програми. Згідно зі згаданою ухвалою Рада міністрів звертає увагу на те, що чехословацькі урядовці, які урядують на Словаччині, мають учитися словацької мови, бо тамошні власти мають урядувати в їх мові.

### Справа роззброєння Німеччини полагоджена?

*Париж, 28. жовтня 1926.*

„Пті Парізієн" повідомляє з Берліна, що там кружляє чутка, начеб прийшло до основного порозуміння між конференцією амбасадорів і Німеччиною у справах, які торкаються роззброєння, а то в тих справах, які досі були в завішенні.

### Розвязання мадярського парляменту?

*Будапешт, 28. жовтня 1926.*

У парляментарних колах кружляє чутка, що премієр Бетлєн, після ухвалення парляментом закона про вищу палату, розвяже Нац. Зібрання і розпише ще в зимі нові вибори.

### Новий данціґський сенат.

*Данціґ, 28. жовтня 1926.*

На нинішньому засіданні данціґського сойму заприсяжено новий сенат. На завтрішнім засіданні президент сенату Зам подасть програмову декларацію, а потім відбудеться голосування над внесеннями, зложеними партіями коаліції в справі заяви довіря для нового сенату.

### Грецько-італійська сутичка.

*Відень, 28. жовтня 1926.*

На острові Калімнос (Додеканес) прийшло до поважної сутички між населенням і італійською залогою острова.

### Франція не відступить Італії мандату в Сирії.

*Париж, 28. жовтня 1926.*

„Еко д' Парі" заперечує чутку про італійсько-французький договір, на основі якого Франція мала би відступити Італії мандат у Сирії. В тій справі не було ніяких переговорів.

### Революція в Бразилії.

*Льондон, 28. жовтня 1926.*

Як повідомляють із Буенос Айрес, у ріжних провінціях Бразилії, м. ин. у Мінас Гераес, Мато Ґроссо і Ґояз вибухла революція. Богато кольоністів, побоюючись домашньої війни, схоронилося з майном до Арґентини.

### Довіря для уряду Чехословаччини.

*Прага, 28. жовтня 1926.*

Дня 27. жовтня після півночі пленум сенату приняло до відома 73 голосами проти 66 урядове експозе.

## „Реванж".

### Передчасна вістка чи провокація?

В середу (27. ц. м.) пізним вечером одержали ми з Варшави телефонічну вістку такого змісту:

Сьогоднішне вечірнє видання Корфантівської (христ.-демократичної) „Ржечипосполит-ої" подає сензаційну телеграму зі Львова про вбивство двох визначних українських політиків як відплату за позбавлення життя кур. Собінського.

Одержавши таку вістку, ми стрималися з її оголошенням, не знаючи, що розуміти під цим покваплним „реванжем" та й що міститься в ньому: чи передчасна вістка, чи провокація „присланих патріотичних почувань" вшехпольської боївки, чи вкінці її метою заспокоїти схвильований „народовий табор", який домагається пімсти.

З огляду на те, що вчора у Львові було спокійно і нікому нічого невідомо про „реванж" на українських політиках, то ясно, що та вістка є передчасною. Свідчить вона хіба про те, що в „народових" колах поставлено на реальний ґрунт ідею „реванжу", а десиґновані виконавці цеї „християнської" ідеї в останній хвилі завели. Та на всякий випадок цікаво булоб знати, від кого „Ржечпосполіта" одержала таку відомість.

Не виключене також, що це звичайна містифікація, яка — як зазвачено вгорі — має на меті спровокувати „реванж" або заспокоїти „обурену" вшехпольську опінію.

Та якнебудь маються справи, видно, що польська чорна сотня не спить. А це повинно збудити сторожку увагу нашого громадянства.

## Після вбивства.

### Ревізії й арешти на провінції.

Поліція веде далі енерґійне слідство в справі вбивства, розтягнувши його і на провінцію. Арештування й ревізії переводяться в ріжних сторонах краю, про що повідомляють нас з кількох сторін. Так на днях повітова поліція з Рудок зробила цілий ряд ревізій в селі Шоломиничах. Ревізія не оминула теж місцевого учителя п. Івана Дешка. Арештовано студента Голіяна, якого відставлено до львівської вязниці, хоч при ньому абсолютно нічого підозрілого не знайдено. Рівнож пишуть нам з Камінки Струм., що в понеділок дня 25. ц. м. місцева поліція зробила основну ревізію у п. Романа Петрушевича, а відтак в Ракобутах арештовано його сина Юрка й відставлено до Львова.

### Фондації ім. Собінського.

З приводу убивства кур. Собінського введено в життя ріжні фондації його імени. Так сотворено фондації його імени в Золочеві і Сокалі (безплатні місця в бурсах), а крім того львівське коло Товариства учителів вищих шкіл заложило фонд ім. Собінського (стипендії для учеників). Секція гіґієни і фізичного виховання того самого Т-ва створила ще й „фонд вдячности ім. Собінського".

## Біржа.

### Гроші.

Банк Польський у Варшаві платив за долари в готівці 8·96, за чеки 9·00. У приватних оборотах долар 9·02.

## Вниз котиться пепесівський віз.

### Процес розвалу ППС. — На марґінесі останніх нарад Нач. Ради.

*Варшава, 27. жовтня 1926.*

Чим далі від останніх нарад ППС., тим яскравіше зазначується риса розвалу в цій найстаршій і одній з найчисленніших польських партій, риса, яка є така характеристична для сучасного суспільного життя Польщі і для усієї її внутрішньодержавної ситуації.

Деякі польські газети подали в міжчасі докладну специфікацію течій, на які поділилася головна управа ППС. Отже були три групи: 1) правиця, на чолі з головою Нач. Ради І. Дашинським, неприсутнім на нарадах міністром Морачевським, послами Маліновським і Яворським, Т. Голувком і и.; 2) центр з послами Мареком (головою Парлям. Репрезентації ППС.), Барліцьким, Недзялковським, Ліберманом і и., і 3) лівиця на чолі з пос. Зарембою і Перлем. Каменем преткновення було: участь члена ППС. (Морачевського) у нинішньому уряді Пілсудського, иншими словами — відношення ППС. взагалі до нинішнього режіму, до загальної внутр.-політ. ситуації, витвореної покликанням до керми уряду на чолі з людиною, якому — як кажуть пепеси — ППС. проклямуванням ґенерального страйку в травні рішаюче допомогла до побіди, та який тепер дібрав собі міністерських співробітників зпоміж скрайної, смертельно ППС-ам ворожої великопоміщицької і монархістичної реакції. Т. зв. пепесівська правиця іде беззастережно за Пілсудським, потураючи всім його вихилясам; центр хоче компромісу й чекає „виклярування" ситуації; лівиця беззастережно поборює якунебудь співпрацю з нинішнім на три четвертих реакційним урядом, иншими словами: кидає анатему на Пілсудського, кол. основника і редактора „Роботніка" (нині є його редактором найбільший антаґоніст Пілсудського — Перль!) і радить звернути увагу на маси. Масами — мовляв — треба займитись тому, бо нинішній хід подій у Польщі мусить швидше — чи пізніше довести до нового вибуху, яким буде вже не „військова демонстрація" лише суспільна революція в імя гасел економ. волі і політ. демократії проти визиску і реакції...

Як бачимо, дебати на останньому зізді ППС доходили до дуже далеких висновків. Вони були довгі, завзяті і дуже бурхливі та мало-мало що не покінчилися офіціяльним розколом партії. Бо колиб була перейшла резолюція про неприняття до відома заяви Морачевського (про його вступ до уряду) про відкликання його, а в разі непослуху про виключення із партії — то розкол був би готовий: Морачевський мін. портфелю не склав би, а для самої манїфестації солідарности сила його (й Дашинського) однодумців булаб покинула ряди ППС. Не сталося це з ріжних причин: зі страху перед евент. недалекими виборами й зі страху перед ще дужчим зростом реакції, в звязку з надіями „правиці" на недалеке навернення „лівих" недовірків на праведне пілсудчиківське лоно, та й зі сподіваннями „лівиці" на швидке „протверезіння" тт. Морачевського...

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 486/26. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej I Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułów umieszczonych w czasopiśmie „Dilo" Nr. 237 (10.914) z dnia 20. października 1926 pod tytułem: „Projdeni słowpy" a) ustępy między słowami: narodnich szkil. jaki... a słowami: zlikwidować. b) ustępy od słów: i poszyrennja... do końca artykułu zawiera znamiona zbrodni z § 65 ... uz. a) nokonana przez Prokuraturę w dniu 25. października 1926 r. konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów, dnia 25. października 1926 r.

Hawel.

## НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає.



мову. По тім іменем фундаторів і жертводавців заявив п. Михайло Яремчишин у присутности членів місцевої читальні і зібраних гостей у своїй промові, що дім віддає в посідання і на власність читальні „Просвіти" в Підгайчиках. Привітні промови виголосили: д-р Рибак іменем Головного Товариства і філії „Просвіти" в Глинянах, д-р Свістель іменем „Просвіти" і Кружка У. П. Т. в Перемишлянах, о. Боднар від економічних установ у Перемишлянах, Михайло Сеник від економічних установ у Глинянах, о. Панасюк іменем читальні „Просвіти" в Кимири, а потім наступили привіти від читалень „Просвіти" в Лагодові, Куровичах, Станимірі, Погорільцях, Альфредівці. Наприкінці голова читальні „Просвіти" в Підгайчиках о. Бойко подякував фондаторам дому за довершення такого гарного діла, присутнім гостям за участь у святі. Зазначити належить, що згадана читальня вибудована стараннями, коштами і трудом найбіднішої частини села, яке складається з 30 хат і не більше як 40 родин. Горстка та дала всю працю даром, а крім того готових видатків мала понад 2.000 золотих. Ініціяторами тої роботи були о. Григорій Бойко, місцевий парох і Михайло Яремчишин, який понадто провадить аматорський гурток, котрий у дні посвячення дому відограв з добрим успіхом штуку „Ой не ходи Грицю". Дуже гарне враження робить артистично уладжена сцена з мальованими декораціями. Кожний акт відограної штуки мав инші декорації і окраси. При кінці зазначити належить, що Підгайчики як патріотичне українське село мають уже свою традицію. В памятниках сусідської латинської парохії Вижняни, що походять з попереднього століття, стоїть написано, що громадяне Підгайчиків твердо держаться своєї віри і народности і всякі спроби латинщення їх не удаються. Те, чого Підгайчики доконали, може бути гарним приміром не лише для околичних сіл, але й для цілого нашого краю.

**Угринь, повіт Чортків.** (*З освітнього руху*). Село Угринь замітніше від инших сіл в повіті тим, що не лише одиниці, але майже цілий загал горнеться до освітньої праці. Дня 11. жовтня ц. р. переведено там при співучасти відпоручників Кружка „Рідної Школи" в Чорткові пп. д-ра Вовка Василя і Базилишина Теодора загальні збори Кружка „Рідної Школи" і загальні збори пожарничо-руханкового т-ва „Сокіл". На зборах було поверх 200 учасників. Замітне було на зборах те, що жіноцтво й дівчата у великому числі брали участь в одних і других зборах. Живу охоту громадян до освітньої праці треба приписати тамошньому пароховн о. Василикові, який є душею місцевих культурно-освітних організацій. По промовах делегатів і пароха відспівав місцевий мішаний хор під управою свого диріґента п. Филиповича Теодора „Заповіт", „Не пора" і „Ще не вмерла Україна". Всі три пісні відспівав хор концертово. Оцінюючи культурно-освітній стан в Угрині як радісне явище серед наших сільських громад, бажаю Угринянам, щоби вони стали взірцем для всіх инших сіл у просвітній праці. **Присутній.**

# Відозви і комунікати.

### Листопад — місяць українських інвалідів!

Тягар удержання інвалідів-недобитків Української Галицької Армії лежить виключно на плечах українського громадянства. Рік-річно відкликуємося до нашого загалу в тій справі, раз-у-раз стукаємо до патріотичних сердець та до гостинних хат і всіми силами намагаємося дати порятунок інвалідам у їх важкім життї та стараємося не допустити, щоби про них забули та покинули їх на поталу гіркої долі. Громадянство ніколи не відмовлялося від жертв на ту ціль. Що правда, доводиться нераз із прикрістю чути: „Та ми вже давали на інвалідів, — деж ті гроші?" Одначе так говорять ті, які не розуміють, що належне забезпечення інвалідів вимагало би далеко більших сум, ніж ті, якими ми й жемо розпоряжати. Рідко коли яка громада згоджується удержувати своїм коштом хочби одного одніського інваліда, а коли складе кілька чи кільканацять золотих і відошле до Львова, то гадає, що вже раз на все позбулася тягару.

Наше товариство уладжує тільки двічи до року збірку на інвалідів — раз у Зелені Свята, а друге — в осени. Цього року в часі Зелених Свят зібрано поверх 15.000 золотих. Але треба памятати, що Товариство видає пересічно 4.500 золотих у місяць. По кінця вересня цего року видано на підмоги інвалідам у цілому краю 19.665 зол., на удержання Українського Дому Інвалідів у Львові 17.779 зол., куплено парцелю під будову власного інвалідського дому за 22.000 зол. Товариство лічить безплатно кождого інваліда УГА, дає кождому потребуючому інвалідові протези (штучні ноги), а одна протеза коштує 150—200 зол.

Це все є можливим при рівночасній допомозі українського громадянства з Америки, яке несе майже половину тягару удержання наших інвалідів.

Допомога інвалідам УГА мусить бути постійна, не доривочна, ми не сміємо обмежуватись до кількаразового датку! Тому не будьмо короткозорими, обіймімо зором цілу нашу країну, погляньмо ок м душі на всіх тих інвалідів, що так тяжко терплять за нас і скажімо собі: Мусимо памятати про них, поки хоч один з них буде при життї!

Місяць листопад призначений на збірку жертв для інвалідів УГА в цілому краю. В цей історичний місяць, що викликує в наших душах так богато радісних і болючих споминів, ніхто не відмовиться простягнути щедру помічну руку тим, що свою молоду силу і здоровля віддали в жертву Вітчині. Хочемо сподіватися, що кождий пожертвує по спроможности: чи то харчами чи грішми. Збірка в харчах відбудеться в цім місяці за окремим дозволом влади. Грошеві датки просимо присилати залученими чеками. Збирайте жертви в Листопадові Роковини з нагоди панахид по покійних членах УГА, святочних зібрань, концертів тощо, та присилайте їх тим, що заслужили собі на батьківську опіку цілого народу — на українських інвалідів.

Нехай наше покоління скрізь і всюди докаже, що вміє з гідністю нести цей тягар, який наложила на нього доля та історія!

За Українське Краєве Товариство Опіки над Інвалідами у Львові (вул. Руська ч. 3. II.).

**М. Білецька** вр., голова.
**П. Постолюк** вр., секретар.

### В справі дому „Рідної Школи" в Чорткові.

Молодь — це будучність нашого народу. В імени цього клича Комітет будови дому „Рідної Школи" в Чорткові звертається до нашого громадянства в краю і на еміґрації з горячим зазивом допомоги в будові власної хати для приміщення в ній народньої школи та основаної в 1911 році гімназії. Їх дотеперішнє приміщення не відповідає вимогам гиґієни і наша молодь карається в тісних кімнатах без сонця та свіжого повітря, при гамірній вулиці. Щоб зарадити цій пекучій потребі, місцеве громадянство на сходинах в червні 1925 р. рішило здійснити давно леліяну думку і приступити до будови дому „Рідної Школи". В тій ціли вибраний Комітет будови „Рідної Школи" зібрав у шк. р. 1925/26 добровільними датками 4.275 зол. (475 дол.), з чого ученики зложили 1.709 зол., громадяне Чорткова 2.228 зол., села 338 зол. Крім цеї готівки має Кружок „Р. Ш." площу під будову школи.

Щоб діло повести на реальну дорогу і, зібравши відповідну готівку, в недалекій майбутности розпочати будову, Комітет звертається до всіх громад чортківського й сусідніх повітів, до просвітніх організацій, до кооператив, до сільської інтеліґенції та діячів з покликом основувати місцеві комітети для систематичних збірок на будову дому для „Рідної Школи" в Чорткові. Хай кожне село чотирьох повітів, з яких походить молодь нашої гімназії, зложить щомісяця 10 зол., а протягом року стане будинок „Рідної Школи!"

Комітет звертається до українського громадянства, до прихильників, б. учителів і учеників, що в нашій школі працювали або побирали освіту, щоб датками і збірками причинилися до придбання фондів на будову дому „Р. Ш.".

Комітет звертається вкінці до заморських братів, особливо з чортківського й сусідніх повітів, з покликом при складанні жертв на потреби старого краю мати на увазі й будову дому „Р. Ш." в Чорткові і причинитись до неї своїми лептами.

Жертводавці, що зложать більшу суму, будуть вписані в книгу добродіїв-основників дому „Р. Ш."

Датки на будову та всякі письма посилати на адресу: Українська гімназія в Чорткові (Комітет будови).

Чортків, дня 20. жовтня 1926.

*Д-р Іван Гринчишин в. р.*, голова Кружка „Рідної Школи".
*Д-р Володимир Електорович в. р.* директор П. С. К.
*Д-р Остап Юрчинський в. р.*, голова філії „Просвіти".
*Дир. Віктор Петрикевич в. р.*, управитель гімназії.

**Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!**

## ОПОВІСТКИ.

**Український Наддніпрянський Хор під управою Петра Євсевського** у складі 30 осіб виступає:
Субота 30.X. Калуш.
Неділя 31.X. Калуш. 719 19-?

**3-місячний курс** артистичних робіт відкриває Стефанія Шміґельська, вул. Корняктів ч. 1. II. пов. Зголошення приймається кождого дня від год. 3—4. поп. 812 2—3

**Позір Лемківщина!** Тимчасовий Комітет Лемківщини (на повіт Горлиці) скликує до села Смерековця на неділю 31. жовтня година 3. пополудні Велике Віче. На вічу крім політичних справ буде обговорена також справа обнови повіту на освітньому й економічному полі, як оснування української бурси в Горлицях, читалень „Просвіти", кооператив, крамниць, молочарень, реміснчих курсів, аматорських театральних гуртків і т. и. — За тимчасовий комітет: *о. Андан*, парох Ждині, *о. Олександер Стеранка*, парох Гладишова

**Загальні Збори** Товариства „Українсько-руська Бурса ім. митр. А. Шептицького скликані на 31. ц. м. відбудуться в неділю 14. листопада з тим самим порядком о 4. год. попол. в домівці Бурси УПТ. при вул. Хшановської 9. 818

**Вписи до Українського Педаґоґічного Інституту.** Канцелярія Українського Педаґоґічного Інституту в Празі (висока школа з 4-х річним курсом навчання) доводить до відома всім зацікавленим, що прийняття прохань про вступ на I. курс Інституту на 1926/27 шкільний рік відкритий і буде переводитись до 15. листопада ц. р. Навчання в Інституті безплатне. Стипендій на I-му курсі нема. (Прожиток — мінімум 350—500 кч. місячно). — Ближчі інформації можна одержати в Канцелярії Інституту Praha U. Ichow, Ma'a- t va 19/III. Ukrainský pedagogický ústav. Управитель Канцелярії *І. Мирний*.

## ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.



## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.



## Конкурс

на інструктора при філії „Просвіти" в Станиславові до обсади від 1./XII. 1926 р. Обовязки: ведення канцелярії й бібліотеки, люстрації читалень. — Початкова платня 120 зол. місячно. — Подання, найдальше до 15.XI. 1926 р., надсилати на адресу: Д-р Володимир Янович лікар у Станиславові, вул. Ґоставського ч. 19. — Першенство матимуть ті, що задумують посвятитись постійній просвітній праці. — *Виділ філії „Просвіти" в Станиславові.* 806 2—2

## Конкурс.

Головна Управа „Рідної Школи" УПТ. оповіщує в друге конкурс на фахового управителя своєї книгарні. Зголошення з залученням опису життя і доказів фаховости (свідоцтв і референції) належить вносити до Головної Управи Товариства Ринок ч. 10. II. п.) в речинці до 10. листопада ц. р. — *Головна Управа „Рідної Школи" УПТ-ва.* 805 3—3



За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

„Ратау“, не „спростував“ досі наших „вигадок“. Не тільки не спростував, але що більше — зупиняючись на проявах життя в умовах радянської дійсности — підносив не лише світла, але й тіни того життя, йдучи по лінії обєктивности, як це й ми робили досі. Правда, проф. Студ. намагався більше, як ми, виправдувати рад. владу, та це мабуть є випливом переходових настроїв, а не висл ідом безпристрасної оцінки фактів. Зрештою, якщо шан. професор має щось спростувати, ми ждемо, даючи до його диспозиції сторінки нашого органу.

Від Редакції: В першій частині статті „Новий світ“ в уступі, де говориться про театр, слід справити, що оживлення панує не на „салі“, а на „сцені і навіть на салі“. Наукових установ, обєднаних зі секцією проф. Грушевського є 14 (в уступі про Академію число 14 пропущено). Бюджет Академії не сягає до 500 карб., тільки до 500 тисяч карб. (слово „тисяч“ пропущено).

## З українського Закарпаття.

### „Нема місця“.

З приводу заяви „Подкарпатск-ої Руси“, що — мовляв — Українці („Русини“) самі винні в тім, що мало є українських шкіл, бо не хотять жертвувати на свою школу, пише „Русская Земля“: „Зовсім инша справа у Чехів. — Звідки може жертвувати наш нарід? Хіба пан референт (з „Подк. Рус.“) не бачить, що 90 проц. нашого народу босі і голі, бо ні завіщо купити чобіт і одіжи? Хіба він не бачить, що 40 проц. нашого народу ходить і тепер ще у Франц Иосифових мантлях та сорочках, що їх одержали ще 1914 року? Заробітку нема, до Америки не пускають, а куди не подаси прохання про роботу, скрізь одно відповідають: Нема місця... Коли нам вже й на Підкарпатті „нема місця“, то деж тоді нам місце? Таж наші люде не просять місця десь у Празі, Пільзні або десинде в Чехії, а лишень в Ужгороді, Мукачеві, Берегові, Севлюші, Хусті і т. д. А на це ми маємо повне право, бо ці міста наші були, є і будуть“...

**Москвофільство на услугах чехізаторів.**

Чеські владарі не хотять примиритися з тим широчезним процесом національного самоосвідомлення, що на Підкарпатті зробило вже такі великі успіхи. Розпочавши шляхом чехізації придушування культурно-національних домагань нашого народу, чеські офіціяльні круги зробили тепер дальший крок на цім шляху. Вони починають підпирати знову всіми силами москофільський рух, аби утворити з нього опірну силу українській національній течії. Губернатор Бескид асигнував 50.000 чеських корон на видавання нового москвофільського щоденника. Очевидно, не з своїх власних грошей, а з припоручення і з фондів урядових кол.

**Новий український журнал.**

З 1. листопада почне виходити за редакцією відомого поета Василя Гренджі-Донського місячник „Українська Земля“. Василь Гренджа-Донський є одним з найталановитших поетів Підкарпатської України. Місячник має обслутовувати Українців Підкарпаття, зближувати їх з українським рухом усіх земель України та бути центром, біля якого гуртувалисяб усі молоді українські письменницькі сили. Місячник має стати осередком українського культурного життя на Закарпатті.

## Українська опера в Харкові.

(З розмови з челістом Бережницьким.)

Один з наших співробітників мав нагоду бачитися з відомим челістом п. Богданом Бережницьким, що в переїзді з Харкова до ...дня задержався був на кілька годин у Львові. Розуміється, розмова обох торкалася в першу чергу харківської опери, про працю й успіхи якої п. Бережницький висказувався з найбільшими похвалами.

Наш розмовник заявив, що опера має не тільки знаменито дібраний і вишколений хор, але також першоклясних солістів і артистів. Балет стоїть теж на висоті завдання і причиняється немало до успіхів опери, тимбільше що чисто балетові вечер-вистави відбуваються дуже часто (2—3 рази на тиждень).

Як вистави опер, так і ці спеціяльні балетові представлення стягають до театру маси публики, української і неукраїнської. Для чужої (московсько-жидівської) і зрусифікованої публики українська опера в Харкові має преважне значіння як поважний культурно-національний український чинник.

Заслугу у високомистецькому веденні опера має м. ин. і її незвичайно музикальний та енергійний дириґент, який може стати гідно поруч кращих дириґентів в Европі. Оркестра опери може дещо слабша, як в „народній опері“ (...) у Відні, але без порівнання ліпша, як прим. в польській міській опері у Львові.

Цьогорічний мистецький сезон зачався оперою „Кармен“, яку дають на переміну з „Аїдою“, приготовляючи в міжчасі дальший репертуар. Виведення обох опер було зразкове. Переклад лібрет зроблений ... поетами.

Головна недогода харківської опери в тому, що будинок її старий, не найкращий, тому в ньому постійна задуха. Також павзи в часі вистав, міряючи західноевропейським мірилом, абсолютно й без потреби за довгі, не диво, що вистави кінчаться навіть о 1. год. вночі.

При кінці наш шановний музик висказався взагалі з признанням про музично мистецьке життя в теперішній столиці України. Там відбуваються нерідко спеціяльні симфонічні концерти, на яких виконуються твори найкращих европейських майстрів старої і нової доби. На такі концерти запрошують і закордонних дириґентів. Так в часі побуту п. Бережницького в Харкові відбувся там концерт харківської симфонічної орхестри під проводом запрошеного спеціяльно в Відня б. дириґента „народньої опери“ п. Стідрі, що був здивований і захоплений високим рівнем української музики в Харкові. Під проводом п. Стідрі виконала орхестра м. ин. „Ероїку“ Бетовена.

# НОВИНКИ.

— **Відкриття Українського Наукового Інституту в Берліні** відбудеться в середу, 10. листопада ц. р., в 12. год. дня, в будинку берлінського університету (Dor...een...r. 6, Авдиторія 3). На програму свята складаються: 1) вступне слово голови Кураторії, б. міністра Німеччини ген. Вільгельма Гренера, 2) інавгураційна промова директора Інститута проф. Дмитра Дорошенка, 3) привіти, 4) нім. і український гимни. Головою Кураторії Українського Наукового Інститута є ген. В. Гренер, заст. голови Олександер Скоропис-Йолтуховський, членом Кураторії і Українського Т—ва допомоги біженцям д-р Володимир Коростовець, директором Інститута проф. Дм. Дорошенко. Привіти посилати на адресу: Ukrainische Wissenschaftliches Institut, Berlin, Universität

— **З відгомонів 1918—19 рр.** Доставлено нам такий документ: Izba notarjalna Po... d. 21/X. L 19 6. L. 125... Prezes Sądu Apelacyjnego we Lwowie. dnia 19. października 1926. Przez. 24465/26/ 3N. D... Izby Notarjalnej we Lwowie. Sąd Apelacyjny we Lwowie nie uwzględnia zażalenia Stefana Dobrzańskiego, byłego kandydata notarjalnego, przeciw uchwale Izby Notarjalnej we Lwowie z dnia 1. maja 1926 L. 4 5, którą nie przyjeto do wiadomości zgłoszenia notarjusza sp. Jana Milewskiewicza z dnia 2 listopada 1920. L. 856/20 o wstąpieniu do jeg kancelarji na praktykę i zatwierdza zaczepioną uchwałę, albowiem już sam fakt, że żalący się w czasie Rządów ukraińskich dnia 29. marca 1919 wchodził w skład Sądu doraźnego w Złoczowie, który skazał na śmierć czterych Polaków powyższego dnia wskutek konjunktury rozstrzelanych, dyskwalifikuje go do zajęcia stanowiska funkcjonarjusza publicznego, jakim jest notarjusz, ponieważ ludność nie miałaby do niego zaufania, a tem samem byłoby niedopuszczalnem wpisanie go na listę kandydatów notarjalnych, które miałoby mu utorować drogę do osiągnięcia posady notarjusza. O tem zechce Izba Notarjalna żalącego się zawiadomić. Załączniki sprawozdania z 15. czerwca 1926 L. 6../25 zatrzymuje się jako jeszcze potrzebne do tutejszego urzędowania — Czetwinski mp. — Так карають неповинну людину зате, що будучи жовніром Української Гал. Армії, виконувала тільки свій обовязок по вимогам обовязуючих приписів. Наслідком того рішення п. Добрянський, батько 5 дітей, що має до того хору жінку, позбавлений раз на все хлі а у своїй професії. Українська Суспільносте, а щож Ти на це?

— **Недоля наших акторів.** Антоніна Осиповичева, довголітня заслужена артистка нашого театру, перейшла після довшої недуги поважну операцію і находиться тепер у загальнім шпиталі у Львові. Від часу, як Осиповичева зійшла з нашої сцени, галицький театр утратив одну з найкращих драматичних сил, а разом з нею цілу низку инших талантів і після доби найкращого розвитку почав падати.

— **Жура педагогів.** Учительство загальноосвітніх середних шкіл живе від довшого часу в напруженні наслідком змін або проектів урядових змін, які воно приписує головно змаганням учителів-послів, між якими першу скрипку грають народні учителі. Їм приписується все лихо: 1) сацнайший закон у відношенні до учительства сер. шкіл, де збільшив обовязкове число годин навчання на 3 години тижнево; 2) проект введення в життя пятьклясових гімназій, до яких переходили би ученики з семої кляси всенародньої школи (що вже частинно переводять приймаючи тих учеників по вступнім іспиті до IV. кл. гімназії; 3) проект зміни статуту міністерства віроісп. і просв. в тім напрямі, щоби департамент всенароднього шкільництва злучити з департаментом середнього в один департамент загальноосвітного шкільництва. В тих проектах і змінах бачуть вони небезпеку для освіти в Польщі і тому проти них протестують. Не обійшлося також без гострого протесту проти бушм-то зменшення стану польського шкільництва на східних окраїнах Польщі б. мін. Суйковським, при чім дісталося і нашому учительству, якому „товариші по званню“ а недавні товариші неволі зробили довір, що вчимо „фальшів“ у школі при науці історії і географії Польщі.

— **Царськими і всепольськими слідами.** Цензор ужгородської поліції сконфіскував дня 17. жовтня ц. р. 41. число „Карпатської Правди“ в 11 місцях, а крім цього перечеркнув кожне слово і речення, де вжито слова „Українець“ і „український“. Цікаво, як зморщить брови президент Масарик, коли почує про таке розуміння урядових функцій чехословацьким цензором.

— **Як нас перехрещують.** Дістаємо такого листа: „У „S... ...zol i N ...sz.“ за 1925/26 р. на стор. 144. прочитали деякі мої знайомі із здивуванням таке: „Jar...bkr... Tysowski Mikołaj r. ... z.“ і посипались до мене запити та докори. Тому вважаю своїм обовязком подати до відома, що я жив і умру у вірі і народности моїх прадідів, без огляду на обставини, серед яких приходилось і прийдеться жити, та без огляду на те, хто і що про мене писав, говорив, або буде писати, чи говорити. — Микола син Миколи Тисовський упр. учитель народ.

— **Франко по еврейськи.** Еврейська газета Дер Штерн друкує твір Івана Франка „Сурка“, написаний у вересні 1889 р., в перекладі поета Л. Квітка.

— **Що буде з деякими ґазетами!** Львівський маґістрат видав заборону для купців і перекупнів загортати харчеві продукти в папір записаний, друкований або коліровий. Через такий папір легко переносяться бацилі і трапляються затроєння. Дуже можливе, що маґістрат догадався видати такий розпорядок з нагоди недавньої продажі 2000 примірників нового „Кирядy Польского“ на масло. Бідні деякі ґазети, а навіть автори, що мають силу записаного паперу!

— **Злодійства.** Є їх стільки, скільки є нагод: У варштатах львівської залізниці від довшого часу щезали ріжні частини машин і матеріял: залізо, криця, цинк, олово. Виявилось, що їх перепродували систематично деякі робітники бувш. урядовцеві банку Брагінському, який після „редукції“ не мав иншого заробітку. — Сміливіші крадуть уночі, розбиваючи замки, вікна й инші перепони: у бюрі „Малопольської реклями“ вкрали злодії пишучу машину, вважаючи її зайвою в такім бюрі; в загальнім шпиталі вкрали убрання з кімнати лікаря, а якомусь студентові на вул. „Львівських дітей“ ще скромнішу гардеробу; якийсь Шайнерт видурив від трамвасвика кожух, представляючись як кушнір.

— **Академія поетів.** Забаглось німецькому міністерству освіти та віроісповідань поширити пруську Академію мистецтв, додаючи до неї секцію для поезії. Призначено урядово перших членів, зпоміж перших поетів. І негайно почались протести... з боку самих-же членів. Гергарт Гавптман відмовився засідати в цій новій секції, заявивши, що не бачить її доцільности, бо поетичні таланти не потребують ні офіціяльної опіки, ні нагород. Арно Гольц, другий визначний вибраний поет, вів довший час прилюдну дискусію про потребу перетворення пруської Академії в загально-німецьку. Дня 26-го ц. м. всі секції Академії зібрались святочно з приводу офіціяльного відкриття нової секції поетів, до якої ввійшли: Томас, Манн, Арно Гольц, Герман Стер і Людвік Фульда. Голова Академії Макс Ліберман почав свято промовою, вказуючи на велику ролю, яку може відограти у вихованні нового покоління секція поетів, що є більше інтелектуальна і ближча життя, ніж инші: секція малярства, різьби, музики. Міністр Бекер говорив про значіння офіціяльних нагород для молодих талантів, які матеріяльно та морально можуть найти піддержку в секції поетів. Після нього забрав слово Арно Гольц і поставив внесення, щоби пруську Академію перетворити в загальнонімецьку. Цісі думки є всі визначні німецькі письменники і сам голова Академії Ліберман. На це Ліберман дав заперечуюче спростування, заявивши, що він уявляє собі загально-німецьку Академію поетів щойно згодом, до якої теперішня секція має бути підготовкою. Арно Гольц відповів ще гостріше і свято відкриття закінчилось скандалом: Гольц вийшов із салі. Видко, що навіть поети так і солідної нації як Німці не люблять організації.

— **Недуга Арцибашева.** Відомий російський письменник, Арцибашев, автор „Санина“ і „Заздрощів“ занедужав у Варшаві й лежить у санаторії.



— **Померли.** У Парижі помер страшенно плодовитий автор сенсаційних часописних романів Пєр Декурсель; він мав кільканацять платних співробітників, які збирали йому матеріяли, а навіть писали на замовлення поодинокі глави його романів по вказаній ним рецепті. На цих бульварних фабрикатах Декурсель заробляв чимало. — У Празі чеський професор-хірург д-р Рудольф Єдлічка в 57 р.

— **Катастрофи.** Англійський воєнний корабель „Валерия“, потонув підчас борвію біля Антильських островів разом з 82 особами. — Літак, що їхав з Парижа до Букарешту, упав на Шлеську, в місті Гогенгайде; летун убитий, пасажир важко ранений. — У Бориславі в заті інж. асистента при копальні Кільвофа вибух газ і при експльозії страшенно його попарив.

— **Акторка і директор театру.** У Парижі скінчився довгий процес, якого вислід може мати значіння, як прецеденс до аналогічних процесів в инших краях. Славна декляматорка-співачка Івет Жільбер подала в суд на директора театру, домагаючись відшкодування 75.000 фр. за зірвання контракту. Таку саму скаргу вніс і директор проти неї. Івет Жільбер підписала в 1924 р. контракт з театром де Л' Етуаль; вона мала виступати на протязі місяців. Її премієра мала великий успіх. Але на третій виставі вона простудилась і не могла співати. Мусіла обмежитись „підспівуванням“ — спеціяльним родом декламації поширеним у Франції, де славляться так звані: „diseu es“, що не мають голосу до співу. Директор зірвав з нею контракт. Адвокат І-ти Жільбер боронив її на процесі тим, що вона є саме такою „diseu e“ і не має обовязку співати, її успіх залежить від таланту у виконанні ролі, а не від голосу. Директор театру програв, тим більше, що з його вини в його театрі артистка простудилася.

— **Світова хроніка.** Група радикальних югословянських послів внесли до міністра внутр. справ інтерпеляцію, домагаючись кари на поліційного комісаря, який арештуючи одно товариство в шинку, казав вибити кнутом між иншими: секретаря міністра і одного міністерського урядовця. — Відома італійська співачка Тетраціні вийшла в день своїх 53. уродин за 32-літнього мущину; вона одержала дорогоцінні дарунки, від італійського короля (срібну вазу) від королевої (чайний сервіс), а инші цього рода: від папи, бельгійського короля, еспанського і Вільгельма II. — Голова шведського геольогічного дослідчого товариства відкрив з Гольмфтеа поля з жилами сірки, міди, арсеніку та золота. — Відомий німецький актор Мойсі вибирається в 1927 р. з рефератами до ріжних міст у Палестині. — У Гамбурзі добули з води запечатану пляшку, в якій був пожовклий листок із звісткою, що лодка „U-14“ потопає в такім-то місці на морі. Є це телеграма воєнної лодки, спізнена на 10 літ. — Біля Ню-Йорку арештували десять польських молодців, які мали зорганізовану банду, що підчас ріжних балів і танців відводила додому молоді дівчата і по дорозі їх насилувала.

— **Друкарський чортик,** який затроює щодня життя українським журналістам, а ще більше читачам, які инколи не в силі догаупатись значіння в реченні де змінено одну букву або пропущено слово, викликує також нераз веселу усмішку. Часто буває це тоді, коли такий чортик мандрує з нашої газети до инших. Напр. місяць тому помістили ми новинку „Скільки памятників має Відень“, там прізвище німецького композитора Леннера перехрестили в друку на Ляпнера. Новинку передрукував один з наших американських часописів, а звідти щойно нині вся новинка разом з „Ляпнером“ перейшла живцем до нашого одного львівського часопису. Які далекі наслідки має факт, що хтось щось у газеті ляпне!

**Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.**

# Дописи.

**Гнилиняни.** *(Два Народні Доми в одні м селі)* Село Підгайчики, гнилянського судового повіту, прийшло до переконання, що для уміщення культурних і економічних установ потрібні є два доми — один в околиці церкви, а другий по середині села. Дім по середині села будуеться і в найближчім часі має бути викінчений. Натомісць дня 10. жовтня, в день місцевого празника, відбулося посвячення читальняного дому коло церкви. Обряд благословлення дому доконав Всч. о. ігумен Климентій Шептицький з Унева при асисті оо. Сахна з Лагодова, Стецького з Курович і о. Костишина з Бзучина. В часі благословлення виголосив о. ігумен Климентій Шептицький патріотичну про-

ських і Дашинських. Принято „компромісові" резолюції тому, бож річ ішла про ППС, про ту партію, якої органіям прогнив уже in c-pie et in membri компромісовістю і опортунізмом і яка без компромісів жити не може...

На основі розмов з кількома прихильниками ріжних згаданих течій, прийшов я до переконання, що щілини, які зарисувалися на більш-менш одностайній стіні ППС (цілком гладкою й цупкою та стіна майже ніколи не була!) поділили партію фактично не на три, а на два табори: оптимістів щодо політичної мудрости марш. Пілсудського і песимістів. Аргументація перших приблизно така: підождіть, компроміс з „консервативними елементами" необхідний Пілсудському на те, щоби в „мирній атмосфері" перевести реорганізацію не лише армії, але й цілого адміністративного апарату; коли — мовляв — усі воєвідські й старостинські становища будуть обсаджені „нашими" людьми, то й слідуючий сойм „наш"; до зміни виборчої ординації на гірше уряд не допустить, бо зробить з цього справу довіря, якого Хієно-Пяст зляколться відмовити, а щодо соціяльного законодавства, то воно в міжчасі не буде нарушене, тим більше, що поруч з Морачевським, міністром публичних робіт, міністром праці є Юркевич, „свій чоловік", як також на половину свій" міністр фінансів Чехович; зрештою — краще мати в кабінеті свого певного, впливового застуника, бо він буде бодай зупиняти, якщо не паралїжувати розмах пп. Незабітовських і Мейштовичів та скріплювати впливи демократії. „Песимісти" відповідають на те: Пілсудський є людиною асуспільницькою, він ненавидить взагалі всі партії, а цю ненависть черпає з незнання і нерозуміння суспільницьких ідей і потреб; маючи у своїх руках армію, якою завжди зможе стероризувати всякий сойм для переведення військового бюджету, йому байдужою є виборча ординація і байдужим соціяльне законодавство; неправдою є, наче би від травневого переворот зросли впливи демократії, а навпаки, такого, як тепер, розпаношення назадництва — передовсім під монархістичним прапором — у сучасній Польщі ще не було!

Співпраця з безперечними представниками реакції такого в домо о соціяліста, як Морачевський, лише компромітує соціялізм в очах робітництва й до нічого реально корисного не заведе. Ах, п авда — ще й т. зв. „національні меншости" фігурують в аргументах „pro" і „contr". Одні впевняють, що лише Пілсудському може вдатися перевести „угоду" з нац. меншостями, які тоді скріпили би фронт польської демократичної лівиці, — другі називають таку віру наївністю, пригадуючи імена Суйковського і Млодяновського, з яких Пілсудський так скоро зрезигнував (чому ці два панове придбали собі серед свого громадянства фірму „приятелів меншостей" — Господь один відає!)

Вкінці, надерши горла, оптимісти й песимісти з ППС-івських верхів сказали собі: ану, почекаймо ще, побачимо — чия правда. І вийшов „компроміс". Чекають пепеєси на успіхи уряду, — чекають одні з непохитною вірою і другі — з преглибокою зневірою. І тому, що одні і другі так твердо переконані у правдивости своїх і помилковости чужих поглядів, тому саме зключено лише формальний компроміс, який навіть не є паліятивом. Фактично, процес розколу ППС. почався і буде йти дальше, а найближча соймова сесія і звязані з нею нові сподівані несподіванки марш. Пілсудського цей процес лише приспішать.

Покищо п. Морачевський сидить поруч із п. Мейштовичем. Нічого тут нового нема — образ давно відомий. Бо коли це було, коли пп. Барлїцький і Земенцький сиділи поруч із п. п. Ст. Грабським, і Здеховським?! (Безумовно що богато цікавішим образком є уже присутність марш. Пілсудського, того самого, який з такою погордою говорив про безпринціпність пепеєсів, у замку графів Радзівілів у Несвежу, в оточенні Сапегів і „квіту польської аристократії", — як пише, захлистуючись зі щастя радости, демократичний і півурядовий „Курер Поранни". Цей образок цікавий передовсім ППС ам: однаково їхні оптимісти що й песимісти можуть з цього дечого навчитись. Але вибачайте: чи може взагалі колинебудь чогонебудь навчитися ППС.?! **І. Кедрин.**

# Новий світ.

**Враження проф. К. Студинського з побуту на Рад. Україні.**

III.

**Церква. — Українська автокефальна церква і радянська влада. — Польський елемент. — Військо. — Англія і СРСР. — Поступ в державному будівництві. — Поминення. — З приводу інтервю проф. Студинського.**

На окремому положенні перебуває на Рад. Україні церква. Православну церкву комуністична влада майже зовсім розложила. Уважаючи її забороло чорносотенства і царистичного світогляду, більшовики, як зазначує проф. Студинський, мусіли так зробити. Сьогодні маємо на Україні аж три церковні організації: стару російську або т. в. Тихонівську церкву, українську автокефальну і тзв. живу або діяльну.

Тихонівська церква держиться старих форм і традицій. Проф. Студинський уважає, що вона є найсильнішою. Друге з черги місце займає українська автокефальна церква, яка є організацією наскрізь національною. Автокефальні священики різко відріжнюються від тихонівських уже своїм виглядом (голені бороди, стрижене волосся, цивільний одяг поза церквою). В богослуження введено в українську літературну мову. В автокефальних церквах є гарні хори. Проф. Студинському доводилось бути на богослуженні в Софійському Соборі. Правив Службу Божу катеринославський еп. Ромодан, гарно співав хор, але вірних в церкві було розмірно мало.

Українська автокефальна церква не находить симпатій в урядових колах. Навпаки, уряд уважає її організацією „контрреволюційною" тому, що вона є організацією національно церковною. Автокефальна церква остає під пильним доглядом уряду, який від часу до часу переводить арешти серед її керманичів. Проф. Студ. думає, що й провідники автокефальної церкви не зовсім коректно, а то й нельояльно ставляться до радянського уряду. Нпр. на одній зі своїх проповідей (як оповідав проф. Студ. ректор білоруського університету в Минську проф. Пічета), митр. Липківський (80-літній старець) почав гримати на уряд, що він атеїстичний, а ніякий віруючий не є обовязаний підчинятися розпорядкам атеїстів. Недавно митр. Липківський був арештований. По якімсь часі його випущено на волю, а визнавці української автокефальної церкви обкидали його квітами. Така „нельояльність" разить радянський уряд. Навчалиж вони — кажуть комуністи, — що всяка власть від Бога, а проти нашої власти виступають. Про перспективи української автокефальної церкви не згадував шан. справоздавець.

Вкінці третьою церковною організацією на Радянській Україні є діяльна церква, піддержувана урядом. Це найслабша церковна організація, видвигнена головним чином для конкуренції з автокефальною церквою. Вона визначається головно тим, що де тільки зявиться, зараз доводить до повного саморозстрою. В посіданні діяльної церкви находиться тепер Печерська Лавра, яка уявляє собою образ запустіння.

Релігійне життя дуже підупало. По церквах стрічається тільки старших людей і то здебільшого жіноцтво. Молодь тримається здалека від церкви. В тому напрямку комуністична партія веде широку пропаганду.

Польський елемент майже зовсім зник на Радянській Україні за винятком деяких осад на Волині і Поділлі, де й створено окремий польський район. В Києві ніде не чується польської мови. Перед війною було там до 40 тисяч Поляків, сьогодні 6—8 тисяч. Польських священиків часто арештують. Тепер релігійні потреби київських Поляків заспокоює гр.-католицький священик (о. Щепанюк).

Велику вагу привязує рад. уряд до війська і розвитку військових установ та придбання воєнних засобів. Військо представляється дуже гарно. Воно добре одягнене і взуте, достатно відживлюване і добірно вивінуване воєнним приладдям. У війську так гарно живлять, що воякам зовсім не спішиться додому.

Проф. Студ. доводилося говорити з деякими керуючими мужами на тему війни. Близьку війну виключається. Найбільша небезпека грозила СРСР. від Англії. Одначе більшовики постаралися зробити все можливе, щоби відвернути небезпеку. Знаючи, що Англійці схотять всадовитися в Китаї, більшовики їх випередили, а опісля викликанням великого страйку поцілили Англію в саме серце. Тепер, колиб навіть скінчився страйк, то досада робітників проти англійських капіталістів і уряду буде така велика, що вони спаралїжують всякий воєнний почин — а тим більше безпосередній (дозволимо собі замітити, що про це пишеться в европейській пресі від двох літ, одначе - як кожний медаль, так і цей — має дві сторони. — Ред).

На основі сказаного приходить проф. Студ. до висновку, що державне будівництво Рад. України постійно посувається вперед. Не осягнуло воно ще вершин ідеалу (тільки плятонська держава осягнула вершини ідеалу! — Ред.), одначе на протязі шести літ зроблено дуже богато, на всякий випадок більше, як можна було надіятися.

Тільки вважав за відповідне сказати проф. Студ. чающій на кожну добру вістку зззбручанського світа нашій громаді. Про деякі питання говорив шан. справоздавець ширше, про деякі вужче. Знову про инші тільки натякнув, а ще инші зовсім проминув. До таких поминених справ належить між иншим літературна ділянка. Зібрані на справоздавчій лекції професора української літератури вчені, письменники і публіцисти сподівались почути цікаві автопсійні спостереження про розвиток літератури і то тим більше, що від вісьмох літ ми відділені китайським муром від Київа, найбільшого сучасного українського культурного центра. А тамже виростають (зростають нові таланти, родяться нові літературні форми, які наповнюються зовсім иншим від нашого змістом. Тамже розгоряється гомінка вже тепер „боротьба двох культур", там починається культурна переорієнтація (на Европу — чи на Москву?) От цікаво булоб довідатися, як молоді українські культурні сили оцінюють цей новий світ, чого вони сподіваються по ньому та як в тому новому світі почувається український нарід, який прецінь має свою окрему духову формацію. На жаль, шан. проф. Студ. уважав доцільним поминути ці питання майже повною мовчанкою. Так само про таке грандіозне досягнення, як шкільництво, тільки побіжно згадано. То мало сказати: великий здобуток, але треба вивести суть його великости.

Крім того поминув шан. прелегент такі справи, як нпр. кооперація, її форми, зміст, розвиток і пристосування в радянському устрою, далі справа безпеки життя і майна, кольонізація і переселення і богато инших. Не думаємо, щоби це було зроблене з розмислом, а допускаємо, що тритижневий побут не дав шан. професорові спромоги розглянутися у питаннях радянського життя-буття.

Ще один додаток: підчас свого побуту в Києві проф. Студинський мав розмову з представниками „Ратуї" Та розмова появилася в „Прол. Правді". Досі ми з розмислу не репродукували тієї розмови в пересвідченні, що після свого приїзду до Львова шан. професор подасть ближчі пояснення до свойого інтервю. На жаль, і це поминено мовчанкою, а одночасно наша „ентузіястична" преса помістила його в цілости без ніяких уваг зі свого боку. Не бажаючи остати позаду, подамо і ми в цілости розмову проф. Студ. Повний її текст такий:

„Я щиро кажу, що радянська влада надзвичайно уважно ставиться до української культури. Я переконався, що українізація не фікція, а реальний факт, що його так розумно й глибоко здійснює радянська влада. Такі факти, як відкриття української опери, істнування театрів „Березіль" та ім. Франка, українізація культурної роботи, зріст української літератури, — все це свідчить про те, що радянська влада зробила дуже богато в справі українізації.

Приїхавши до Львова, я вдбатиму, щоб спростувати всі вигадки ворожих радянській владі газет. Вже сьогодні я надіслав спеціяльну кореспонденцію до львівських газет".

Дальша частина розмови торкається українського наукового зїзду в Празі, в якому українські наукові робітники Галичини постановили не брати участи на рівні з київською Академією Наук. Перший раз довідуємося про таку постанову львівських українських наукових робітників, хоч деякі з них, як от д-р Ів. Крипякевич та д-р Іл. Свєнціцький (товариш подорожі проф. Студинського до Києва) брали участь у пражському науковому зїзді, хоч не особисто, але своїми рефератами. Зрештою, дуже дивно було би, колиб вони не брали. На участь Академії Наук у тому зїзді не погодився рад. уряд з огляду на свої відносини до української еміграції. В тому міститься суть відмови Академії від участи у зїзді. Але чому львівські наукові робітники — як твердить, зрештою не зовсім вірно проф. Студ. — пішли слідами Академії — це вже їх резон та секрет. Науковий зїзд може так само добре відбутися на українській землі в Києві, Харкові, чи Львові, як і позаукраїнською територією: в Празі, Берліні, чи навіть нпр. на острові Капрі.

Та ця наша замітка має тільки побічне значіння. Передовсім йде нам про головну частину інтервю. Нічого не маємо проти похвали рад. влади за прихильність до української культури. Навпаки, радіємо, що проф. Студинський ствердив такі політичні досягнення в тій ділянці. Хоч в загальному в тому ствердженні (яке має виключно тільки загальний характер) немає нічого такого, чого не ствердживалаб наша преса взагалі, а наш орган спеціяльно. Коли в нас були критичні замітки на ту тему, то вони торкалися тільки деталів ходу українізаційної і культурної політики, а не загальних тверджень. Крім того годиться зазначити, що втіха з прихильности рад. влади до української культури лише тоді малаб свою ентузіястичну основу, колиб якийсь український культурний робітник стояв на становищі, що істнуюча на Вел. Україні влада є наскрізь чужа або — як кажуть еміґранти — окупаційна. Колиж стояти на становищі, що та влада є українською, що найменше в більшости, як не в цілости, то причини до ентузіязму відпадають, бо кожна инша українська влада (демократична чи монархічна) зробилаб була на протязі шести літ більше, а щонайменше стільки саме, що й радянська. Та — ще раз зазначуємо — рахуючись з фактами, ми поділяємо радість проф. Студ. із-за прихильности рад. влади на Вел. Україні до української культури,

Але не можемо поділяти слів шан. професора про „вигадки ворожих радянській владі газет", які достойний голова нашої наукової установи збірається „спростовувати". Те „спростування" покищо получене з посилкою „спеціяльної кореспонденції до львівських газет". А що та кореспонденція, яка торкалася виключно ювилею проф. Грушевського, була післана до нас (а яка нічого не „простувала"), то виходить, що наш орган стоїть в центрі тих „ворожих радянській владі газет", які містять „вигадки". Дуже жаліємо, що проф. Студ., не вважаючи на взяте на себе зобовязання перед представником